

מתוך "מסגרות מדיה": כתב עת ישראלי לתקשורת, גיליון 8, אביב 2012. כתב עת של האגודה הישראלית לתקשורת והרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו

דבר העורך

שלום לקוראי "מסגרות מדיה",

גיליון 8 של "מסגרות מדיה" חותם ארבע שנים מאז הופיע הגיליון הראשון של כתב העת שלנו. הגיליון הנוכחי הוא גיליון נושאי באשר לרגולציה של התקשורת בישראל, תחום חשוב ורב תהפוכות בארצנו, והוא מכיל אקדמות מילין מאת העורך האורח של הגיליון, פרופ' עמית שכטר, ושלושה מאמרים בעניין האסדרה בתקשורת הישראלית, שהגיעו למערכת הכתב העת במענה ל"קול קורא" שהופץ בין חברי הדיסציפלינה וקהילת המחקר של התקשורת בישראל לפני למעלה מחצי שנה. לגיליון הנושאי צורף מאמר נוסף, רביעי, שאינו בנושא הגיליון, ולאחריו מובאות סקירות ספרים, כמקובל במבנה הגיליונות של "מסגרות מדיה".

הגיליון נפתח בהקדמה מיוחדת שכתב העורך האורח עמית שכטר, וכותרתה "האם סיימה מדינת ישראל את תהליך המעבר ממדינה משרדת למדינה מאסדרת?". בחרנו לנקוט את המונח העברי "אסדרה", שקבעה האקדמיה ללשון העברית כחלופה ל"רגולציה" המלועזת, ואת המילים הנגזרות ממנה (מאסדר, לאסדר וכדומה), בין השאר כדי להשרישה בפי הדוברים ולשמש סוכני שפה של העברית. ההקדמה המיוחדת מציגה את הבעייתיות ואת המורכבות של מצב האסדרה בתקשורת הישראלית, בעיקר בתחומי הרדיו (בתחנות הרדיו האזוריות) והטלוויזיה (במיוחד בפרשת ערוץ 10, שקיומו חרף הפרות תנאי ההיתר לשדר שניתנו לו מכאן ואיום סגירתו בשל ההפרות הללו מכאן, מאתגרים כאחד את השמירה על האינטרס הציבורי). בהקדמה מובא גם תיאור של תפקוד המאסדר (הרגולטור) עצמו, של הענקת הקלות רגולטוריות בדיעבד ושל תפקוד הכנסת הן כמחוקק חקיקה ראשית הן כמי שנוטל לעצמו את תפקיד המאסדר, ובכך טורף את הקלפים של מדיניות אסדרה חופשית ותקינה.

את שלושת המאמרים בנושא האסדרה של התקשורת – מאמרו של אבשלום גינוסר, "עיצוב משטר רגולטורי: פיתוח מדיניות לגבי פרסום סמוי בטלוויזיה, המסחרית בישראל", מאמרן של טלי תאני-הררי ותהילה שוורץ אלטשולר, "הפרסום הסמוי בטלוויזיה בעידן התקשורת השיווקית המשולבת וכלים לרגולציה"

אפקטיבית של פרסום סמוי", ומאמרם של מירה משה וטל לאור, "מודל הקניון: אסדרת השידור וההפצה של תכנים אודיו-וויזואליים לפי דרישה" – מפרט עמית שכטר בדברי ההקדמה, ועל כן לא אוסיף לגעת בהם כאן.

כאמור, בגיליון הנוכחי מאמר נוסף של אורלי צרפתי ועירית זאבי, העוסק בפרסומת במגזר החרדי בעשור שבין 1998 לבין 2008. המאמר "מדברים כהלכה": על הרטוריקה של פרסומות בעיתונות החרדית" מוכיח שנבעים סדקים בגישה הבלדנית והמסתגרת של המגזר החרדי, וכי לצד שימוש בתכנים ההולמים את אורח חייו ואת ערכיו של הציבור החרדי, כגון סמלי דת, ציטוטים מן המקורות היהודיים והדרה מוחלטת של דימוי האישה, נמצאו גם פרסומות לא מעטות, המיועדות למגזר זה, שיש בהן מוצרים, מסרים וייצוגים שאינם תואמים כלל את ההווה הדתית ואף סותרים אותה.

כמו כן מופיעים בגיליון, על פי מיטב המסורת שלנו, צמדים של סקירות ספרים, והפעם – מניינם שלושה. הספר הראשון שנסקר הוא ספר בעברית של אורן סופר, *תקשורת המונים בישראל*, שעניינו העיתונות המודפסת, הרדיו, הטלוויזיה והאינטרנט בהקשר המדינתי-לאומי ובהקשר הבין-לאומי, ואותו סקרו נעמה שפי ורפי מן. הספר השני שנסקר הוא ספר באנגלית של מוסטפא כבהא ודן כספי, *The Palestinian Arab in/outside: Media and conflict in Israel*, שעניינו התקשורת הערבית-פלסטינית בישראל, ואותו סקרו אמל ג'מאל ומרי תותרי. הספר השלישי שנסקר הוא ספר בעברית של ענת פלג, *דלתיים פתוחות: השפעת התקשורת על המשפט בישראל*, שעניינו מידת השפעתה של התקשורת וטיבה של השפעה זו על החלטות בית המשפט בדונו בסוגיות בעלות נוכחות בכלי התקשורת, ואותו סקרו גד ברזילי ומשה נגבי.

זו הפעם האחרונה שאני פונה אליכם כעורך כתב העת. כבוד גדול היה לי לערוך את "מסגרות מדיה". מלכתחילה קבעתי לעצמי קדנציה בת שלוש שנים, אך הסכמתי לפניית האגודה הישראלית לתקשורת להמשיך בכך שנה נוספת. עתה הגיע הזמן לחילופים. את הגיליון הבא יערוך פרופ' גבי וימן מאוניברסיטת חיפה. גבי נבחר לאחר תהליך יסודי שערכה ועדת איתור בהשתתפות קרן איל, מנחם בלונדהיים, הלל נוסק, רבקה ריב"ק ואנוכי. המלצנו בפני ועד האגודה הישראלית לתקשורת על מועמדותו של גבי, והוועד אישר זאת פה אחד. אנו משוכנעים שזו בחירה מצוינת. בשבועות הקרובים אעביר לגבי את שרביט הניצוח. אני מצפה שכתב העת "מסגרות מדיה" ימשיך לפרוח ולפרסם מאמרים מקוריים, מעניינים ואיכותיים.

בהזדמנות זו אני מבקש להודות לרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו על תמיכתה בכתב העת, ובמיוחד למנשה סמירה, מנכ"ל הרשות השנייה, על תמיכתו המתמדת ולנועה לפלר-אלפנט, נציגת הרשות בוועדת המערכת, אשר סיימה לאחרונה

עשור ברשות. למרות חששות שהביעו חברים אחדים בעת השקת כתב העת, לא התערבה הרשות כלל בתכנים של המאמרים, ובכך למעשה הקפידה להותיר את כתב העת שלנו עצמאי וחופשי. עם זאת הואיל ותחום האסדרה של התקשורת מעניין במיוחד את הגופים העוסקים בתחום זה, ביניהם הרשות השנייה, מצאנו לנכון להקדיש גיליון נושאי לתחום זה.

אני מבקש להודות גם לחברי המערכת של כתב העת, שסייעו בידי רבות במהלך השנים האחרונות: למוטי נייגר, שגם ערך את הגיליון הראשון טרם כניסתי לתפקיד, וכמובן לתמר אשורי, לשושנה בלום-קולקה, להלל נוסק, לתמר כתריאל, לנועה לפלר-אלפנט, לרבקה ריב"ק, לעמית שכטר ולתמיר שפר.

כדי לשמור על רמה נאותה של המאמרים שהתפרסמו, הסתייעתי בשופטים רבים. רשימת השופטים ארוכה ומרשימה ומונה לא פחות מ-89 לקטורים שקראו את המאמרים, סיננו אותם והעירו על אודותיהם ממיטב ידיעותיהם ורצונם. אני רוצה לציין בסיפוק רב שהשופטים התייחסו ברצינות רבה ובעומק למלאכת השיפוט. כמעט כל המאמרים נשפטו בידי שלושה שופטים. חלק מן השופטים העריכו יותר ממאמר אחד. כמעט תמיד נדרשה רביזיה אחת, ולעתים גם יותר, של המאמרים. לקראת סיום הקדנציה שלי אני מבקש אפוא להודות לכל שופטי המאמרים, מגיליון 2 ועד גיליון 8 ועד בכלל. ואלה שמות השופטים: אילן אבישר, אלי אברהם, חנה אדוני, יהודית אורבך, שני אורגד, קרן איל, תמר אלאור, עוזי אלידע, נלי אליאס, תמר אשורי, ז'רום בורדון, שושנה בלום-קולקה, מנחם בלונדהיים, יפעת בן חי-שגב, אמיר בן-פורת, רבקה נריה בן-שחר, אווה ברגר, אינס גבל, נורית גוטמן, יהושע גיתי, מירי גל-עזר, נורית גרץ, דניאל דור, אלי דרוזנר, גונן הכהן, גדי וולפספלד, גבי וימן, אלדעה ויצמן, אייל זנברג, מיכל חמו, אמיר חצרוני, נורית טל-אור, מירי טלמון, נעם יורן, מורן ימיני, מוסטפא כבהא, איילת כהן, יונתן כהן, רפי כהן-אלמגור, דן כספי, תמר כתריאל, עליזה לביא, איתן להמן, דוד לוי-פאור, דוד לוי, עינת לחובר, תמר ליבס, אורן ליווי, יחיאל לימור, סם ליימן-וילציג, דליה לירן-אלפר, דפנה למיש, נועה לפלר-אלפנט, אורן מאירס, יעל מונק, רעיה מורג, אריה נאור, סוזי נבות, חיים נוי, הלל נוסק, מוטי נייגר, רפאל ניר, זאב סגל, אריה סובר, גלעד פדבה, עמית פינצ'בסקי, ירון פלג, אלעד פלד, גיא פסח, פול פרוש, עטרה פרנקל, אורלי צרפתי, יריב צפתי, יצחק קדמן, עמית קמה, זוהר קמפף, דני קפלן, יובל קרניאל, מוטי רגב, נוגה רובינשטיין, מישל רוזנטל, רבקה ריב"ק, צבי רייך, לימור שיפמן, עמית שכטר, נעמה שפי, אסתר שלי-ניומן, דב שנער ותמיר שפר.

תודות מקרב לב לד"ר מירי הורביץ בת-משה, עורכת הלשון של כתב העת. כותבי המאמרים מודעים היטב לידע המופלג של מירי בתחום הלשון. מירי היא עורכת קפדנית מאוד באשר לתקינות הלשון בתחומי המילה, המשפט והטקסט,

באשר לבהירות הניסוח ובאשר למבנה הטקסט ולעימודו, והיא מציעה למחברים הערות בונות בכל אלה. את כל זאת עושה מירי בחן רב ובסבלנות אין קץ. תודה, מירי.

ועתה למעט סטטיסטיקה מסכמת. במהלך הקדנציה שלי טופלו 47 מאמרים, מתוכם התפרסמו 27 מאמרים, כלומר 57%. תהליך השיפוט של מאמר נמשך בין חמישה שבועות לעשרים שבועות. והנה, למרות שהוגשו כאמור עשרות מאמרים, לא היה זה די. קצב הגשת המאמרים עד כה היה אטי, אם כי בדרך כלל, לקראת הכינוס השנתי של האגודה הישראלית לתקשורת, הוא הואץ, ולמערכת כתב העת התקבלו כתבי יד רבים מאלה שבחודשי השנה הנותרים. אני מקווה שלא זו בלבד שכך יקרה גם לקראת הגיליונות הבאים שיהיו סמוכים לכינוסינו השנתיים, אלא שבהנהגתו של העורך החדש יואץ הקצב ויתחזק הזרם לאורך כל השנה כולה. אני פונה אפוא לכולכם, ובמיוחד לחברינו הבכירים בדרגתם האקדמית, להגיש מאמרים לפרסום בעברית כדי לחזק את כתב העת, ובמיוחד כדי לחזק את חקר התקשורת בעברית.

אני מאחל לכולנו קריאה מהנה בגיליון זה ובגיליונות הבאים.

פרופ' עקיבא כהן